

Till: Styrelsen för VänerEnergi AB
För kännedom: Kommunfullmäktige

Lekmannarevisorsrapport

De valda lekmannarevisorerna i VänerEnergi AB (f.d. Mariestad Töreboda Energi AB) har bedömt det som väsentligt att granska företaget utifrån god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen utgör underlag för lekmannarevisorernas granskningsrapport som överlämnas till kommunfullmäktige och årsstämma.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om VänerEnergi AB:s styrning och uppföljning mot ägardirektiven är ändamålsenlig.

Resultatet av vår granskning samt våra bedömningar redogörs för i bifogad rapport.

Rune Kjernald
Lekmannarevisor

Mariestads kommun
Lekmannarevisionen i MTEAB

**Styrning och uppföljning mot
ägardirektiven
Rapport**

Offentlig sektor
KPMG AB
2013-02-27
Antal sidor: 5

Innehåll

1.	Sammanfattning	1
2.	Bakgrund	1
3.	Syfte	1
4.	Avgränsning	2
5.	Revisionskriterier	2
6.	Metod	2
7.	Projektorganisation	2
8.	Resultat	2
8.1	Styrdokument samt uppföljning och avstämning mot ägardirektiven	2
8.1.1	Kommentarer	4
8.2	Övriga iakttagelser	4
8.2.1	Kommentarer	5

1. Sammanfattning

Vi har av lekmannarevisionen i MTEAB¹ fått i uppdrag att granska styrningen och uppföljningen mot bolagets ägardirektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2012.

Lekmannarevisionen i MTEAB bedömer att det är väsentligt med en tydlig styrning och uppföljning mot ägardirektiven för att säkerställa att bolagets verksamhet ligger i linje med ägarnas intention.

I granskningen konstaterar vi att kopplingen till ägardirektiven med fördel skulle kunna förtydligas i bolagets verksamhetsplaner. Vidare konstaterar vi att det, utöver bolagsdagarna två gånger per år, inte sker någon löpande rutinmässig uppföljning av att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunernas krav. Vi bedömer dock att de uppdrag och mål som finns formulerade i verksamhetsplanerna i de flesta fall är relevanta med avseende på ägarnas avsikt med bolaget. Även om det alltså saknas en rutinmässig löpande uppföljning utifrån ägardirektiven menar vi därför att verksamhetsplanerna indikerar att verksamheten bedrivs i linje med ägarnas intentioner.

2. Bakgrund

Vi har av lekmannarevisionen i MTEAB fått i uppdrag att granska styrningen och uppföljningen mot bolagets ägardirektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2012.

Lekmannarevisorernas uppdrag enligt aktiebolagslagen är att ”granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig” (aktiebolagslagen 10 kap 3 §).

För bolagen i Mariestads kommun finns av kommunfullmäktige fastställda ägardirektiv. Ägardirektiven är kommunens formella instruktion (utöver den lagstadgade bolagsordningen) till respektive bolag om hur verksamheten ska bedrivas. Kommunfullmäktige har även fastställt ägarpolicy och föreskrifter till bolagen.

Lekmannarevisionen i MTEAB bedömer att det är väsentligt med en tydlig styrning och uppföljning mot ägardirektiven för att säkerställa att bolagets verksamhet ligger i linje med ägarens intention. Utan en väl utvecklad styrning och uppföljning mot ägardirektiven bedömer lekmannarevisionen att det finns risk för att det saknas underlag för att kunna göra en välgrundad bedömning av om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt med avseende på ägarens intention med bolaget.

3. Syfte

Syftet med granskningen har varit att bedöma om MTEAB:s styrning och uppföljning mot ägardirektiven är ändamålsenlig.

Vi har därför granskat

¹ Bolaget heter numera VänerEnergi AB, men i och med att denna granskning avser verksamhetsåret 2012 använder vi i denna rapport det namn bolaget hade under 2012, det vill säga MTEAB.

om och i så fall hur MTEAB har anpassat styrningen av verksamheten för att tillgodose kommunens krav.

om MTEAB har ändamålsenliga rutiner för att löpande följa upp att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunens krav.

om och i så fall hur samt i vilken utsträckning avstämning mot ägardirektiven redovisas.

4. Avgränsning

Granskningen har omfattat MTEAB.

5. Revisionskriterier

Vi har bedömt om bolagets styrning och uppföljning mot ägardirektiven uppfyller lagstiftning samt tillämpbara interna regelverk, policys och beslut inom de utvalda områdena.

6. Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudie av relevanta dokument
- Telefonintervju med bolagets VD

7. Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Andreas Wendin, konsult offentlig sektor, under ledning av Karin Helin Lindkvist, certifierad kommunal revisor.

8. Resultat

8.1 Styrdokument samt uppföljning och avstämning mot ägardirektiven

Bolagets ägardirektiv är antagna av Mariestads kommunfullmäktige 2009-04-27 samt av Törebodas kommunfullmäktige 2009-05-25. Ägardirektiven anger som övergripande mål att Mariestads och Töreboda kommuner vill medverka till energiförsörjningen inom berörda kommuner med attraktiva priser för boende och företag. Verksamheten ska kännetecknas av god teknisk standard och optimalt resursutnyttjande, med bl.a. egna nät för el och fjärrvärme. I verksamheten ska kundernas önskemål om driftsäkerhet och service särskilt beaktas. Vidare ska bolaget via eget stadsnät för IT-kommunikation i Mariestads kommun och angränsande kommuner skapa förutsättningar för konkurrens inom tele- och datakommunikation, till gagn för såväl kommuninnevånarna som utvecklingen av det lokala näringslivet. Bolaget ska medverka till att förverkliga målen i kommunens översiktsplan så långt det är möjligt.

Förutom de övergripande målen med bolaget finns följande områden angivna i ägardirektiven:

- **Verksamhetsinriktning** där det bland annat står att bolaget ska utgöra en framstående affärsmässig aktör, inom energiförsörjning såsom elnätsverksamhet, fjärrvärme, energiproduktion samt kommunikationstjänster inom IT och telefoni. Det står också att bolaget aktivt ska medverka till att utveckla Mariestads och Töreboda kommuner som attraktiva kommuner för näringsliv och boende genom ett aktivt engagemang i kommunernas samhällsplaneringsprocesser och olika utvecklingsaktiviteter. I ägardirektiven anges också att bolaget aktivt ska samverka med ägarnas övriga kommunorganisationer i syfte att utveckla och effektivisera verksamheterna inom ”kommunkoncernerna”.
- **Ekonomiska och finansiella mål**, där det bland annat anges att bolaget ska arbeta för att soliditeten uppnår 40 % senast år 2020.
- **Miljö**, anger att bolaget ska arbeta för en ekologiskt hållbar utveckling och vid upphandlingar, inköp, projekteringar, affärsprospekt mm. göra bästa miljöval där så är möjligt ur ett ekonomiskt perspektiv.
- **Övriga riktlinjer** anger bland annat att bolaget tre gånger per år ska avlämna ekonomiska resultatprognoser till ägaren. Det står också att bolaget två gånger per år ska sammanträffa med ägaren för att diskutera verksamhetsplaner, ekonomi och uppföljning av ägardirektiven samt att en presentation av bolagets verksamhet ska ske en gång om året. Vidare framgår att bolaget i tillämpliga delar ska beakta de mål, strategier och riktlinjer i övrigt som kommunfullmäktige antagit.

Kommunfullmäktige i Mariestad har även antagit föreskrifter för MTEAB. Av föreskrifterna framgår att bolaget är ett organ för kommunal verksamhet och att det därmed är underordnat Mariestads kommun. Vidare anger föreskrifterna bland annat att kommunstyrelserna i Mariestads och Töreboda kommuner har rätt att granska bolagets handlingar, att bolaget ska hålla kommunerna välinformerade om sin verksamhet, att allmänheten har rätt att ta del av bolagets handlingar efter samma principer och med samma begränsningar som gäller hos kommunernas myndigheter.

Ägarpolicyn reglerar relationen mellan Mariestads kommun och de kommunala bolagen. Av policyn framgår bland annat att målsättningen för all verksamhet inom Mariestads kommun är att tillgodose de intressen som gagnar kommunkoncernen. Maximering av koncernnyttan går således före särintressen.

Utifrån ägardirektiven har bolaget tagit fram en affärsidé som lyder ”Vi ska med kunden och miljön i fokus utföra vårt uppdrag med högsta kvalitet och servicenivå.” I samband med budgetarbetet varje år tar bolagets olika avdelningar – vilka är stadsnät, elnät, fjärrvärme och telekom – fram verksamhetsplaner som i de flesta fall på ett tydligt sätt kan kopplas till bolagets övergripande affärsidé. Tre av fyra avdelningar har tagit fram egna affärsidéer som är baserade på bolagets övergripande affärsidé. I en av verksamhetsplanerna återkopplas till bolagsordningen och ägarföreskrifterna. Det finns dock ingen direkt återkoppling till ägardirektiven i någon av verksamhetsplanerna. Verksamhetsplanerna innehåller i varierande grad uppföljningsbara mål som kan härledas till ägardirektiven.

Enligt bolagets VD har styrningen av bolagets verksamhet inte anpassats på något speciellt sätt för att leva upp till ägardirektiven. Avstämning mot ägardirektiven sker främst i samband med bolagsdagarna två gånger per år då företrädare för bolaget och ägarna träffas. I övrigt finns inga fastställda rutiner gällande uppföljning och avstämning mot ägardirektiven. Den huvudsakliga uppföljningen sker utifrån de olika avdelningarnas verksamhetsplaner.

Alla anställda i bolaget har tillgång till samtliga styrdokument och rutiner via ett katalogsystem på bolagets dataserver.

Det finns ingen rutinmässig omprövning av bolagets policys. Förändringar av policys kommer av förändringar i verksamheten enligt bolagets VD.

8.1.1 Kommentarer

Vi ser positivt på att bolaget tagit fram en affärsidé som kan ses som en tolkning av ägardirektiven. Enligt oss borde det emellertid finnas en tydligare koppling till ägardirektiven i bolagets verksamhetsplaner. Vid telefonintervjun med bolagets VD lyfte denne fram att ägardirektiven är så självklara att de är svåra att följa upp. Mot bakgrund av det menar vi att det vore en fördel om ägardirektiven i bolagets verksamhetsplaner alternativt i en övergripande affärsplan konkretiseras i uppföljningsbara mål. Vilka åtgärder avser bolaget att vidta för att leva upp till affärsidén/ägardirektiven och hur ska dessa åtgärder följas upp? Även om det i åtminstone tre av de fyra verksamhetsplanerna finns en koppling till affärsidén som i sin tur kan kopplas till ägardirektiven menar vi att kopplingen till ägardirektiven med fördel skulle kunna förtydligas.

Enligt vår bedömning är de uppdrag och mål som finns formulerade i verksamhetsplanerna i de flesta fall relevanta med avseende på ägarnas avsikt med bolaget. Även om det, utöver bolagsdagarna två gånger per år, inte sker någon löpande rutinmässig uppföljning av att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunernas krav menar vi därför att verksamhetsplanerna indikerar att så är fallet.

Vi menar att bolaget bör överväga om det ska införas en rutinmässig omprövning av bolagets policys.

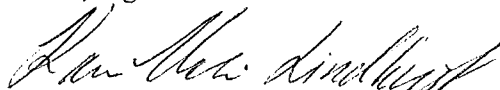
8.2 Övriga iakttagelser

Vid telefonintervjun framhöll bolagets VD att ägarnas styrning inte är så tydlig gentemot bolaget. Exempelvis lyfts det fram att det är bolaget självt som får jaga på för att få till de två bolagsdagarna varje år som ägardirektiven anger ska äga rum. Ägardirektiven anger också att en presentation av bolagets verksamhet ska ske en gång per år. Enligt bolagets VD bjöds bolaget i början på 2000-talet in för att föredra verksamheten inför kommunstyrelsen i Mariestad. Det sades då att bolagets föredragning för kommunstyrelsen skulle bli årligen återkommande. Det har dock bara skett denna enda gång. Vidare uppger VD:n att ägarna endast informerar bolaget när de vill ha högre utdelning än vad som tidigare fastställts. Någon annan information som berör bolagets verksamhet lämnar ägarna aldrig till bolaget. Om det beror på att det inte finns någonting att informera om eller om det beror på att ägarna är dåliga på att informera bolaget om sådant som berör dess verksamhet är oklart.

8.2.1 Kommentarer

Denna granskning har fokuserat på hur bolaget styr och följer upp sin verksamhet för att leva upp till ägarnas intentioner. Ägarnas ansvar gentemot bolaget har följaktligen inte varit föremål för vår granskning eftersom det ligger utanför lekmannarevisionens uppdrag. Trots det väljer vi att kort beröra detta eftersom det är ett tema som vi blivit varse under granskningens gång. Om de förtroendevalda revisorerna i Mariestads kommun anser det vara angeläget att titta vidare på denna fråga bör frågan föras in i revisionsplaneringen. Frågan kan anses vara aktuell inte minst med hänvisning till förändringen i kommunallagen som innebär att kommunstyrelsen årligen ska ta ställning till om de kommunala bolagens verksamheter är förenliga med de fastställda kommunala ändamålen och om verksamheterna utförs inom ramen för den kommunala befogenheten.

KPMG, dag som ovan

Karin Helin Lindkvist
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Andreas Wendin
Konsult, offentlig sektor